КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН

КООМЧУЛУКТАРДЫ ӨНҮКТҮРҮҮ ЖАНА ИНВЕСТИЦИЯЛОО АГЕНТСТВОСУ (АРИС)

Коомдоштуктардын Демилгеси боюнча Улуттук Долбоор
(НПИС)
(P180909)
жана
НПИС боюнча кошумча каржылоо (НПИС КК)

СОЦИАЛДЫК ЖАНА ЭКОЛОГИЯЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР ПЛАНЫ (СЭМП)

Жаңыланган

2026-жылдын августу

СОЦИАЛДЫК ЖАНА ЭКОЛОГИЯЛЫК МИЛДЕТТЕНМЕЛЕР ПЛАНЫ

1. Кыргыз Республикасы (Алуучу) Кошумча каржылоо жөнүндө Макулдашууда көрсөтүлгөндөй, Кыргыз Республикасынын Каржы министрлигинин (мындан ары — КР КМ) жана Коомчулуктарды Өнүктүрүү жана Инвестициялоо Агентствосунун (АРИС) катышуусу менен Коомдоштуктардын Демилгеси боюнча Улуттук Долбоордун Кошумча каржылоосун (НПИС КК) ишке ашырат. Эл аралык Өнүктүрүү Ассоциациясы (Ассоциация) Кошумча каржылоо жөнүндө Макулдашууда көрсөтүлгөндөй, өз атынан аракеттенип, Долбоор үчүн кошумча каржылоо (Р________) берүүгө макул болду

2. Алуучу Долбоордун Кошумча каржылоосунун Социалдык-экологиялык стандарттарга (СЭС) жана учурдагы Социалдык жана экологиялык милдеттенмелер планына (СЭМП) ылайык, Ассоциация үчүн кабыл алынуучу тартипте ишке ашырылышын камсыз кылат. Учурдагы СЭМП негизги НПИС Долбоору үчүн даярдалган СЭМПтин мурунку версиясын жаңылайт жана негизги НПИСке да, анын НПИС ККсына да таралат. Жаңыланган документ НПИС КК натыйжасында долбоордун мазмунуна киргизилген өзгөртүүлөрдү чагылдырат. СЭМП Кошумча каржылоо жөнүндө Макулдашуунун бир бөлүгү болуп саналат. Учурдагы СЭМПте башка аныктамалар жок болгон учурда, чоң тамга менен жазылган терминдер жогоруда аталган макулдашууларда аныкталган мааниде колдонулат. Учурдагы СЭМП НПИС КК алкагындагы долбоордун масштабынын жана географиялык камтуусунун кеңейишин эске алуу менен жаңыланды жана кошумча социалдык жана экологиялык тобокелдиктерди жана таасирлерди башкаруу боюнча милдеттенмелерди чагылдырат.

3. Жогоруда айтылгандар менен чектелбестен, бул СЭМП НПИС жана НПИС КК алкагында Алуучу аткарууга же алардын аткарылышын камсыз кылууга тийиш болгон олуттуу чараларды жана аракеттерди, зарылчылыгына жараша көрсөтүлгөн аракеттер менен чаралардын аткарылышынын убакыт чектерин, уюштуруучулук, кадрдык, окутуу, мониторинг жана отчеттуулук механизмдерин, ошондой эле даттануулары жөнгө салуу механизмдерин аныктайт. СЭМПте ошондой эле НПИС КК алкагында жаңылануга, кабыл алынууга жана ишке ашырылууга тийиш болгон социалдык-экологиялык (ЭжС) инструменттер да аныкталат; алардын баары СЭСке ылайык алдын ала макулдашылып, жарыялануга жана Ассоциация үчүн формасы, мазмуну жана колдонуу тартиби боюнча кабыл алынуучу болууга тийиш. Кабыл алынгандан кийин, жогоруда аталган ЭжС инструменттери Ассоциациянын жазуу жүзүндөгү макулдугун алгандан кийин мезгили-мезгили менен кайра каралышы мүмкүн.

4. Ассоциация менен Алуучунун ортосундагы макулдашуу боюнча, учурдагы СЭМП зарылчылыгына жараша долбоорлорду ишке ашыруу учурунда Долбоордогу өзгөртүүлөрдү жана күтүлбөгөн жагдайларды адаптивдүү башкаруу чараларын же Долбоордун натыйжалуулугу максатында мезгили-мезгили менен кайра каралат. Мындай учурларда КР КМ аркылуу аракеттенген Алуучу жана Ассоциация Ассоциация менен Алуучунун ортосунда кол коюлган каттарды алмашуу жолу менен бул өзгөртүүлөрдү чагылдыруу үчүн СЭМПти жаңылоо жөнүндө макулдашышат. Алуучу жаңыланган СЭМПти токтоосуз жарыялоого тийиш.

ЗАРЫЛ ЧАРАЛАР ЖАНА АРАКЕТТЕР		МӨӨНӨТТӨР	ЖООПТУУ АТКАРУУЧУ
МОНИТОРИНГ ЖАНА ОТЧЕТТУУЛУК			
A	**ҮЗГҮЛТҮКСҮЗ ОТЧЕТТУУЛУК** Айлана чөйрөнү коргоо, социалдык коргоо, ден соолукту сактоо жана коопсуздук (АЧСДК) бөлүгүндө Долбоорду ишке ашыруунун көрсөткүчтөрүн мониторингдөө боюнча үзгүлтүксүз отчетторду даярдап, Ассоциацияга жиберүү, буга СЭМПтин ишке ашырылышын, СЭМП алкагында талап кылынган ЭжС инструменттерин даярдоо жана ишке ашыруу статусун, кызыкдар тараптар менен өз ара аракеттенүү иш-чараларын жана даттанууларды берүү жана кароо механизм(дер)инин иштешин чагылдыруу кирет, бирок булар менен чектелбейт. Отчеттор негизги Долбоор (НПИС) боюнча да, Кошумча каржылоо (НПИС КК) боюнча да ишмердикти камтууга тийиш.	НПИС КК күчүнө кирген күндөн тартып Долбоорду ишке ашыруунун бүткүл мезгили ичинде Ассоциацияга жарым жылдык отчетторду сунуштоо. Ар бир отчет ар бир отчеттук мезгил аяктагандан кийин отуз (30) күндөн кечиктирилбестен Ассоциацияга берилет.	АРИС
B	**ИНЦИДЕНТТЕР ЖАНА КЫРСЫКТАР** Курчап турган чөйрөгө, таасирленген коомчулуктарга, коомчулукка же жумушчуларга олуттуу терс таасир тийгизген же тийгизиши мүмкүн болгон НПИС жана НПИС КК менен байланыштуу каалаган инциденттер же кырсыктар жөнүндө, анын ичинде сексуалдык эксплуатация жана зомбулук (СЭЗ), жыныстык ыдык көрсөтүү (ЖЫК) учурлары жана өлүм менен аяктаган, олуттуу же көп сандагы жаракат алган кырсыктар жөнүндө, бирок булар менен гана чектелбестен, Ассоциацияны токтоосуз маалымдандыруу. Инциденттин же кырсыктын масштабы, оордугу жана мүмкүн болгон себептери жөнүндө, аларды четтетүү үчүн көрүлгөн же көрүлө турган шашылыш чаралар көрсөтүлгөн жетиштүү деңгээлдеги майда-чүйдөсүнө чейинки маалыматты, ал эми зарылчылыгына жараша подрядчыдан жана/же көзөмөл компаниясынан алынган маалыматты да берүү. Кийинчерээк, Ассоциациянын суроосу боюнча, инцидент же кырсык жөнүндө аларды чечүү жана кайталанышын алдын алуу боюнча чараларды сунуштаган отчет даярдоо.	Инцидент же кырсык жөнүндө билдирүү алынгандан кийин 48 сааттан кечиктирбестен Ассоциацияны маалымдандыруу. Ассоциация үчүн кабыл алынуучу мезгилдин ичинде Ассоциацияга кийинки отчетту жиберүү	АРИС
C	**ПОДРЯДЧЫЛАРДЫН АЙ САЙЫНКЫ ОТЧЕТТОРУ** Подрядчыларды жана көзөмөл компанияларын тиешелүү тендердик документтерде жана келишимдерде көрсөтүлгөн көрсөткүчтөргө ылайык ЧСДКнын аткарылышын мониторингдөө боюнча ай сайынкы отчетторду сунуштоого жана мындай отчетторду Ассоциацияга берүүгө милдеттендирүү. Отчеттор Ассоциациянын суроосу боюнча берилет.	ЧСДКнын аткарылышы жөнүндө ай сайынкы отчетторду Ассоциациянын суроосу боюнча же А Бөлүмүндө берилүүчү жарым жылдык отчетторго тиркеме катары сунуштоо	АРИС
СЭС1: СОЦИАЛДЫК-ЭКОЛОГИЯЛЫК ТОБОКЕЛДИКТЕРДИ ЖАНА ТААСИРЛЕРДИ БААЛОО ЖАНА БАШКАРУУ			

ЗАРЫЛ ЧАРАЛАР ЖАНА АРАКЕТТЕР		МӨӨНӨТТӨР	ЖООПТУУ АТКАРУУЧУ
1.1	**УЮШТУРУУЧУЛУК ТҮЗҮМ** НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы боюу долбоорлордун ЭжС тобокелдиктерин жана таасирлерин башкарууну колдоо үчүн натыйжалуу кадрдык жана институционалдык түзүмдөрдү колдоо. Долбоорлордун кеңейтилген географиясын (21 жаңы АА) кошуп алгандагы долбоорлор алкагындагы АЧСДК тобокелдиктерин жана таасирлерин башкарууну камсыз кылуу үчүн НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы боюу бир социалдык өнүктүрүү боюнча адистин жана бир курчап турган чөйрө боюнча адистин болушун жана колдоону камсыз кылуу	Жалданган адистердин НПИС КК күчүнө кирген күндөн тартып иштерин улантышын камсыз кылуу жана андан ары НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы мезгили ичинде колдоо	АРИС
1.2	**СОЦИАЛДЫК-ЭКОЛОГИЯЛЫК ИНСТРУМЕНТТЕР** НПИС жана НПИС КК алкагында каралган бардык иш-чаралардын экологиялык жана социалдык скрининг, баалоо, кароо, башкаруу жана мониторинг процедураларына талаптарды сүрөттөгөн тиешелүү СЭСти сактоо менен, НПИС КК үчүн Социалдык жана Экологиялык Башкаруу боюнча Алкактык Документти (РДСЭУ) жаңылоо, акыркы бекитүү, кабыл алуу жана ишке ашыруу	Жаңыланган РДСЭУды кабыл алуу жана Директорлор Кеңешинен жактыруу алганга чейин жарыялоо, андан кийин НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы боюу РДСЭУды ишке ашыруу	АРИС
	РДСЭУда көрсөтүлгөндөй, тиешелүү СЭСти сактоо менен, НПИС жана НПИС КК алкагындагы чакан долбоорлор үчүн Курчап турган жана Социалдык Чөйрөгө Тийгизген Таасирди Баалоону (ЭСЧТБ) жана, зарылчылыгына жараша, Айлана жана Социалдык Чөйрөнү Башкаруу Пландарын (АЧСБП) бекитүү жана ишке ашыруу. РДСЭУда камтылган жол берилбеген ишмердик түрлөрүнүн тизмесинде сүрөттөлгөн иш-чаралар Долбоорлор алкагында каржылоо алууга укуктуу болбошу керек.	Мындай ЧСБПти кабыл алууну талап кылган тиешелүү чакан долбоор үчүн тендердик процедуралар башталганга чейин конкреттүү объект үчүн ЧСБПти кабыл алуу. Кабыл алынгандан кийин, тиешелүү ЧСБПти чакан долбоор ишке ашырылышы боюу ишке ашыруу	АРИС
	РДСЭУга ылайык, коопсуздук тобокелдиги пайда болгон учурда конкреттүү объекттер боюнча АЧСБПтерге аны азайтуу боюнча чараларды киргизүүнү камсыз кылуу жана бул чаралардын НПИС боюнча да, НПИС КК боюнча да аткарылышын камсыз кылуу. Буга бардык кызыкдар тараптар менен консультациялашуу менен тиешелүү тобокелдикти азайтуу чараларын иштеп чыгуу, кабыл алуу жана ишке ашыруу, НПИС жана НПИС КК бардык кызматкерлеринин жана коомчулук мүчөлөрүнүн коопсуздук тобокелдигин азайтуу чаралары жөнүндө маалымдуулугун жогорулатуу кирет, бирок булар менен чектелбейт.	НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы мезгилинде конкреттүү объекттер боюнча ЧСБПтерди даярдоо жана ишке ашыруу учурунда	АРИС

ЗАРЫЛ ЧАРАЛАР ЖАНА АРАКЕТТЕР		МӨӨНӨТТӨР	ЖООПТУУ АТКАРУУЧУ
1.3	**ПОДРЯДЧЫЛАРДЫН ИШМЕРДҮҮЛҮГҮН БАШКАРУУ** РДСЭУга ылайык конкреттүү иш-чаралар боюнча жүргүзүлгөн экологиялык жана социалдык баалоолордун негизинде, СЭМПтин тиешелүү аспектилерин, анын ичинде тиешелүү ЭжС инструменттерин, Эмгек Мамилелерин Жөнгө Салуу Процедураларын жана Жүрүм-Турум Кодексин НПИС жана НПИС КК алкагында подрядчылар жана көзөмөл компаниялары менен түзүлгөн сатып алуулар документтеринин жана келишимдердин курамындагы ЧСДК спецификацияларына киргизүү. Кийинчерээк подрядчылардын жана көзөмөл компанияларынын белгиленген АЧСДК талаптарын сакташын жана субподрядчыларды өз тиешелүү келишимдери алкагында бул талаптарды сактоого милдеттендиришин камсыз кылуу. НПИС жана НПИС КК алкагында иштерди аткаруу үчүн подрядчылар чакан долбоорлордун ЭжС тобокелдиктерин башкаруу үчүн квалификациялуу ЭжС эксперттерин дайындоого тийиш, бул талапты иштерди аткаруу боюнча тендердик документтерге киргизүү менен.	Долбоордук-сметалык документтерди, сатып алуулар документтерин жана тиешелүү келишимдерди даярдоо учурунда НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышынын бүткүл мезгили ичинде подрядчылардын ишмердигин көзөмөлдөөнү жүзөгө ашыруу. Иштер башталганга чейин ЭжС башкаруу боюнча квалификациялуу эксперттерди дайындоо жана долбоорду ишке ашыруунун бүткүл мезгили ичинде аларды колдоо.	АРИС
1.4	**ТЕХНИКАЛЫК КӨМӨК** НПИС жана НПИС КК алкагындагы, ТК алкагында колдоо каралган консультациялардын, изилдөөлөрдүн (эгер колдонулса, техникалык-экономикалык негиздемени кошуп алгандагы), потенциалды жогорулатуу боюнча иш-чаралардын, тренингдердин жана башка каалаган техникалык көмөк иш-чараларынын Ассоциация үчүн кабыл алынуучу техникалык тапшырмага, тиешелүү СЭСке ылайык аткарылышын камсыз кылуу. Кийинчерээк бул иш-чаралардын натыйжаларынын техникалык тапшырмаларга дал келишин камсыз кылуу.	НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы бою.	АРИС
1.5	**ӨЗГӨЧӨ КЫРДААЛДАРГА ЖООП БЕРҮҮНҮ КАРЖЫЛОО** a) ӨКШЖКга арналган бөлүмдүн НПИС КК үчүн РДСЭУга киргизилишин камсыз кылуу. Бул бөлүм долбоордо ӨКШЖКнын киргизилишин талап кылышы мүмкүн болгон мүмкүн болгон өзгөчө кырдаалдарга байланыштуу иш-чаралардын алдын ала тизмесин, потенциалдуу тобокелдиктерди, аларды азайтуу чараларын, ошондой эле СЭСке ылайык НПИС жана НПИС КК алкагында ӨКШЖК компонентинин ишке ашырылышын мониторингдөө жана баалоо процедураларын чагылдырууга тийиш. b) СЭСке ылайык Долбоорлордун ӨКШЖК компоненти алкагындагы иш-чаралар үчүн талап кылынышы мүмкүн болгон бардык экологиялык жана социалдык (ЭжС) инструменттерди аныктоо, иштеп чыгуу жана кабыл алуу, андан кийин	a) РДСЭУдагы ӨКШЖК бөлүмүн Ассоциация үчүн формасы жана мазмуну боюнча кабыл алынуучу түрдө кабыл алуу Кошумча каржылоо жөнүндө Макулдашуунун 2-Тиркемесинин I.E Бөлүмү алкагында каражаттарды алуунун шарты болуп саналат	АРИС

ЗАРЫЛ ЧАРАЛАР ЖАНА АРАКЕТТЕР		МӨӨНӨТТӨР	ЖООПТУУ АТКАРУУЧУ
	аталган ЭжС инструменттеринде көрсөтүлгөн мөөнөттөрдө аталган ЭжС инструменттери алкагында зарыл болгон чараларды жана аракеттерди ишке ашыруу.	b) Бардык зарыл ЭжС инструменттерин кабыл алуу жана эгерде бул кабыл алынуучу болсо, аларды тиешелүү тендердик процедураларга киргизүү, ар кандай учурда болбосун, бул ЭжС инструменттерин талап кылган Долбоордун тиешелүү иш-чаралары башталганга чейин. НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы мезгили ичинде ЭжС инструменттерин белгиленген тартипте колдонуу	
СЭС2: ПЕРСОНАЛ ЖАНА ЭМГЕК ШАРТТАРЫ			
2.1	**ЭМГЕК МАМИЛЕЛЕРИН ЖӨНГӨ САЛУУ ПРОЦЕДУРАЛАРЫ** Долбоор үчүн иштелип чыккан, эмгек шарттары, эмгек мамилелерин жөнгө салуу, эмгекти коргоо жана коопсуздук техникасы (жеке коргоо каражаттарын жана өзгөчө кырдаалдарга даярдык жана жооп берүү чараларын кошуп алгандагы), жүрүм-турум кодекси (СЭЗ жана ЖЫК жоболорун камтыган), мажбурлап эмгектендирүү, балдар эмгеги, НПИС жана НПИС КК кызматкерлеринин даттанууларды берүү жана кароо механизмдери жөнүндө жоболорду, ошондой эле НПИС жана НПИС КК алкагындагы подрядчыларга, субподрядчыларга жана көзөмөл компанияларына карата колдонулуучу талаптарды камтыган Эмгек Мамилелерин Жөнгө Салуу Процедураларын (ЭМЖСП) жаңылоо, кабыл алуу жана ишке ашыруу	Жаңыланган ЭМЖСПди Директорлор Кеңешинен жактыруу алганга чейин кабыл алуу жана андан кийин НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы мезгили ичинде ЭМЖСПди ишке ашыруу.	АРИС
2.2	**ДОЛБООРДУН ЖУМУШЧУЛАРЫ ҮЧҮН ДАТТАНУУЛАРДЫ БЕРҮҮ ЖАНА КАРОО МЕХАНИЗМИ** ЭМЖСПте сүрөттөлгөндөй жана СЭС2ге ылайык, НПИС жана НПИС КК жумушчуларын камсыз кылуу үчүн даттанууларды кароо механизмин түзүү жана иштетүү. Механизм НПИС жумушчулары үчүн да, НПИС КК алкагында жалданган жумушчулар үчүн да (жаңы 21 ААны кошуп алгандагы) иштөөгө тийиш.	Долбоорлордун жумушчуларын жалдоого чейин даттанууларды кароо механизминин иштешин камсыз кылуу жана андан кийин НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы мезгили ичинде анын иштешин жана колдонулушун камсыз кылуу.	АРИС
СЭС3: РЕСУРСТАРДЫ НАТЫЙЖАЛУУ ПАЙДАЛАНУУ, КУРЧАП ТУРГАН ЧӨЙРӨНҮН ЛАСТАНУУСУН АЛДЫН АЛУУ ЖАНА АЗАЙТУУ			
3.1	**РЕСУРСТАРДЫ НАТЫЙЖАЛУУ ПАЙДАЛАНУУ, КУРЧАП ТУРГАН ЧӨЙРӨНҮН ЛАСТАНУУСУН АЛДЫН АЛУУ ЖАНА МИНИМАЛДАШТЫРУУ**	Жогорудагы 1.2 аракети алкагында НПИС жана НПИС КК үчүн АЧСБПтерди кабыл алуу жана ишке ашыруу үчүн белгиленген ошол эле мөөнөттөр	АРИС

ЗАРЫЛ ЧАРАЛАР ЖАНА АРАКЕТТЕР		МӨӨНӨТТӨР	ЖООПТУУ АТКАРУУЧУ
	Жогорудагы 1.2 Аракети алкагындагы АЧСБПтерге НПИС жана НПИС КК үчүн, СЭСЗнин талаптарына ылайык, суу жана чийки зат ресурстарын пайдаланууну, аба ластануусун, коркунучтуу материалдарды жана калдыктарды колдонулушуна жараша камтыган, ошондой эле каалаган коштоочу пландарды (калдыктарды башкаруу пландарын ж.б.) камтыган ресурстарды натыйжалуу пайдалануу, ластанууну башкаруу жана алдын алуу чараларын киргизүү		
СЭС4: ЖЕРГИЛИКТҮҮ КАЛКТЫН КООПСУЗДУГУН ЖАНА ДЕН СООЛУГУН КОРГОО			
4.1	**ЖОЛ КЫЙМЫЛЫНЫН КООПСУЗДУГУН КАМСЫЗ КЫЛУУ** Жергиликтүү коомчулуктар менен коомдук консультациялардын натыйжаларынын негизинде НПИС жана НПИС КК үчүн конкреттүү объекттер боюнча ЧСБПтерди кабыл алуу жана кийинчерээк РДСЭУда талап кылынгандай, Долбоордун жумушчулары жана коомчулуктар үчүн жол кыймылынын коопсуздук тобокелдиктерин баалоо жана башкаруу боюнча чараларды жана аракеттерди — НПИС жана НПИС КК жумушчуларын жана Долбоорлорго байланыштуу каалаган товарлар менен материалдарды ташыган Долбоордун унаа каражаттарынын кыймылынан келип чыккан тобокелдиктерди кошуп алгандагы — ишке ашыруу. Чаралар НПИСтин 40 ААсында да, НПИС ККнын 21 жаңы ААсында да колдонулууга тийиш.	НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы бою чакан долбоорлор үчүн АЧСБПтерди иштеп чыгуу, кабыл алуу жана ишке ашыруу этабында	АРИС
4.2	**КООМЧУЛУКТУН ДЕН СООЛУГУ ЖАНА КООПСУЗДУГУ** НПИС жана НПИС КК иш-чараларынын натыйжасында келип чыккан, ошондой эле, инфраструктура объекттерин куруу, эксплуатациялоо, экономикалык ишмердик объекттери, Долбоордун жумушчуларынын жүрүм-туруму, жумушчу күчүнүн агылып келишине байланыштуу тобокелдиктер, өзгөчө кырдаалдарга жооп берүү чаралары, эмгекти коргоо жана коопсуздук техникасы боюнча аракеттерди аткарууну кошуп алгандагы, коомчулукка карата конкреттүү тобокелдиктерди жана таасирлерди баалоо жана башкаруу. Тобокелдиктерди жумшартуу чаралары НПИС жана НПИС КК үчүн РДСЭУга ылайык даярдалуучу конкреттүү объект боюнча АЧСБПге киргизилет	НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы бою чакан долбоорлор үчүн ЧСБПти иштеп чыгуу, кабыл алуу жана ишке ашыруу этабында	АРИС
4.3	**СЕКСУАЛДЫК ЭКСПЛУАТАЦИЯ, ЗОМБУЛУК ЖАНА ЖЫНЫСТЫК ЫДЫК КӨРСӨТҮҮ ТОБОКЕЛДИКТЕРИ**	НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы мезгили ичинде конкреттүү объекттер үчүн АЧСБПти даярдоо жана ишке ашыруу учурунда.	АРИС

ЗАРЫЛ ЧАРАЛАР ЖАНА АРАКЕТТЕР		МӨӨНӨТТӨР	ЖООПТУУ АТКАРУУЧУ
	РДСЭУга ылайык, НПИС жана НПИС КК үчүн конкреттүү объект боюнча АЧСБПге сексуалдык эксплуатация жана зомбулук, жыныстык ыдык көрсөтүү (СЭЗ/ЖЫК) тобокелдиктерин алдын алуу жана азайтуу боюнча иш-чаралардын киргизилишин камсыз кылуу жана алардын аткарылышын камсыз кылуу. Буга бардык кызматкерлер үчүн Жүрүм-Турум Кодексин иштеп чыгуу жана сактоо, СЭЗ/ЖЫКты эске алган даттанууларды кароо механизми, НПИС жана НПИС КК алкагында бардык кызматкерлердин жана коомчулук мүчөлөрүнүн СЭЗ/ЖЫК тобокелдиктери жана аларды азайтуу чаралары жөнүндө маалымдуулугун жогорулатуу кирет, бирок булар менен чектелбейт		
СЭС5: ЖЕРДИ ЧЫГАРУУ, ЖЕР ПАЙДАЛАНУУНУ ЧЕКТӨӨ ЖАНА МАЖБУРЛАП КӨЧҮРҮҮ			
5.1	**КӨЧҮРҮП ЖАЙГАШТЫРУУ САЯСАТЫ БОЮНЧА АЛКАКТЫК ДОКУМЕНТ** СЭС5ке ылайык Долбоор үчүн Көчүрүп Жайгаштыруу Саясаты боюнча Алкактык Документти (КЖСАД) жаңылоо, кабыл алуу жана ишке ашыруу. Жаңыланган КЖСАД НПИС боюнча да, НПИС КК боюнча да колдонулууга тийиш.	Жаңыланган КЖСАДды Директорлор Кеңешинен жактыруу алганга чейин кабыл алуу, андан кийин НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы мезгили ичинде КЖСАДды ишке ашыруу.	АРИС,
5.2	**КӨЧҮРҮҮ БОЮНЧА АРАКЕТТЕР ПЛАНДАРЫ** КЖСАДда көрсөтүлгөндөй жана СЭС 5ке ылайык, КЖСАД мындай КЖАПты даярдоону талап кылган НПИС жана НПИС КК алкагындагы ар бир иш-чара боюнча Көчүрүү боюнча Аракеттер Планын (КЖАП) кабыл алуу жана ишке ашыруу. НПИС КК алкагындагы жаңы 21 ААны кошуп алгандагы бардык чакан долбоорлор үчүн	Тиешелүү КЖАПты кабыл алуу жана ишке ашыруу, анын ичинде жерди же тиешелүү активдерди алып коюуга чейин толук компенсация берилишин жана зарылчылыгына жараша көчүрүлүүчү адамдар көчүрүлүп, көчүү үчүн жөлөкпул берилишин камсыз кылуу.	АРИС, Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары
СЭС6: БИОӘРТҮРДҮҮЛҮКТҮ САКТОО ЖАНА ТИРҮҮ ТАБИГЫЙ РЕСУРСТАРДЫ ТУРУКТУУ БАШКАРУУ.			
6.1	**БИОӘРТҮРДҮҮЛҮККӨ ТОБОКЕЛДИКТЕР ЖАНА КЕСЕПЕТТЕР** СЭС6 жана РДСЭУга ылайык биоәртүрдүүлүккө тобокелдиктерди башкаруу боюнча тиешелүү чаралар иштелип чыгууга жана конкреттүү ЧСБПтерде чагылдырылууга тийиш; СЭС6 жана РДСЭУга ылайык биоәртүрдүүлүккө олуттуу тобокелдиктер жана терс таасир аныкталган учурда тиешелүү биоәртүрдүүлүктү сактоо пландары (БСП) иштелип чыгууга тийиш жана НПИС боюнча да, НПИС КК боюнча да конкреттүү объекттер үчүн АЧСБПтерге киргизилет	Долбоорлор үчүн жогорудагы 1.2 аракети алкагында ЧСБПтерди кабыл алуу жана ишке ашыруу үчүн белгиленген ошол эле мөөнөттөр.	АРИС
СЭС8: МАДАНИЙ МУРАС			

	ЗАРЫЛ ЧАРАЛАР ЖАНА АРАКЕТТЕР	МӨӨНӨТТӨР	ЖООПТУУ АТКАРУУЧУ
8.1	**КЕЗЕЙМ ТАБЫЛГАЛАР** РДСЭУга ылайык НПИС жана НПИС КК үчүн кезейм табылгалар табылган учурдагы процедураларды АЧСБПтерге, АЧСБПтердин текшерүү барактарына киргизүү жана аларды долбоорлор алкагындагы бардык курулуш иштерине киргизүү.	НПИС жана НПИС КК үчүн социалдык-экологиялык тобокелдиктерди баалоо жана чакан долбоор сунушун даярдоо мезгилинде Кезейм Табылгаларды Аныктоо үчүн Текшерүү Барагын кабыл алуу жана андан кийин аны Долбоорлорду ишке ашыруу мезгили ичинде ишке ашыруу.	АРИС, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары
СЭС 10: КЫЗЫКДАР ТАРАПТАР МЕНЕН ӨЗ АРА АРАКЕТТЕНҮҮ ЖАНА МААЛЫМАТТЫ АЧЫКТОО			
10.1	**КЫЗЫКДАР ТАРАПТАР МЕНЕН ӨЗ АРА АРАКЕТТЕНҮҮ ПЛАНЫН ДАЯРДОО ЖАНА ИШКЕ АШЫРУУ** НПИС КК үчүн жаңыланган Кызыкдар Тараптар менен Өз Ара Аракеттенүү Планы (КТӨАП) ыңгайлаштырылып, жарыяланып, коомдук консультацияларга сунушталды. Жаңыланган КТӨАП СЭС10го ылайык, НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышынын бүткүл мезгили ичинде ишке ашырылууга тийиш, ал, башка нерселер менен катар, кызыкдар тараптарга өз убагында, актуалдуу, түшүнүктүү жана жеткиликтүү маалымат берүү чараларын жана алар менен жергиликтүү маданий салттар көз карашынан кабыл алынуучу формада, манипуляциясыз, кийлигишүүсүз, мажбурлоосуз, дискриминациясыз жана коркутуусуз консультацияны караштырууга тийиш.	Жаңыланган КТӨАП НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышынын бүткүл мезгили ичинде ишке ашырылууга тийиш	АРИС
10.2	**ДОЛБООРДУН ДАТТАНУУЛАРДЫ КАРОО МЕХАНИЗМИ** СЭС10го ылайык, НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышына байланыштуу маселелерди жана даттанууларды ыкчам жана натыйжалуу чечүүгө көмөктөшүү үчүн, жаңыланган КТӨАПта сүрөттөлгөндөй, даттанууларды кабыл алуу үчүн жергиликтүү маданий салттар көз карашынан кабыл алынуучу, Долбоор тарабынан таасирленген бардык тараптар үчүн акысыз жана өз ара милдеттенмесиз жеткиликтүү, ачык-айкын процедураларды колдонуу менен, анын ичинде аноним даттанууларды жана арыздарды кошуп алгандагы даттанууларды кароо механизминин иштешин жана колдонулушун камсыз кылуу. Даттанууларды кароо механизми СЭЗ/ЖЫК боюнча даттанууларды алуу, каттоо жана жөнгө салуу үчүн техникалык мүмкүнчүлүктөрдү камсыз кылууга тийиш, анын ичинде жабырлануучуларды купуялуулукту, коопсуздукту жана жабырлануучулардын кызыкчылыгына багытталууну камсыз кылган тартипте гендердик зомбулуктан жабыр тарткандарга жардам көрсөтүүчү тиешелүү борборлорго багыттоо мүмкүнчүлүгүн кошуп алгандагы.	Долбоордук иш-чаралар башталганга чейин даттанууларды кароо механизминин иштешин камсыз кылуу жана андан кийин НПИС жана НПИС КК ишке ашырылышы мезгили ичинде механизмдин иштешин жана колдонулушун камсыз кылуу	АРИС

ЗАРЫЛ ЧАРАЛАР ЖАНА АРАКЕТТЕР		МӨӨНӨТТӨР	ЖООПТУУ АТКАРУУЧУ
ПОТЕНЦИАЛДЫ ЖОГОРУЛАТУУ ҮЧҮН КОЛДОО			
CS1	ОРП кызматкерлери, мисалы Долбоордун Координатору, Инженерлер жана НПИС жана НПИС КК бардык талаа кызматкерлери үчүн төмөнкү багыттар боюнча тренингдерди өткөрүү: • Социалдык-экологиялык баалоонун өзүнчө аспектилери • Өзгөчө кырдаалдарга даярдыкты жана жооп берүүнү камсыз кылуу • Жергиликтүү калктын ден соолугун коргоо жана коопсуздугун камсыз кылуу. • Курчап турган жана социалдык чөйрөнү башкаруу пландарын даярдоо • Көчүрүп Жайгаштыруу Саясаты боюнча Алкактык Документ • Климаттын өзгөрүшүнө адаптациялоо • ДБнын СЭС жөнүндө жалпы маалымат жана алардын долбоордук цикл боюу ишке ашырылышы. • СЭЗ/ЖЫК боюнча окутуу жана ГЗге каршы күрөшүү боюнча аракеттер планынын маалымдуулугун жогорулатуу/ишке ашыруу; • Жүрүм-Турум Кодекси	НПИС жана НПИС КК ишке ашыруу этабы боюу; жылына бир жолу, ар бир аракет пункту үчүн кайталама тренингдер катары	АРИС
CS2	НПИС жана НПИС КК бенефициарлары жана башка кызыкдар тараптары үчүн тренинг: • Эмгекти коргоо жана коопсуздук техникасы, өзгөчө кырдаалдарды алдын алуу жана аларга даярдыкты, ошондой эле аларга жооп берүү чараларын кошуп алгандагы; • COVID-19 инфекциялык коопсуздугу, коомчулуктардын ден соолугу жана коопсуздугу, ГЗ жана СЭЗ/ЖЫК жөнүндө маалымдандыруу; жана даттанууларды кароо механизми; • Коомчулуктун ден соолугу жана коопсуздугу; • Долбоорлордун бенефициарлары менен өз ара аракеттенүүгө карата Жүрүм-Турум Кодексинин талаптары; • ДБнын СЭСти кароо жана алардын долбоордук циклдардын учурунда ишке ашырылышы; • Долбоорду даярдоого жана ишке ашырууга карата улуттук экологиялык талаптар; • АЧСБП, ЭМЖСП, КТӨАП, ДКМдин ишке ашырылышы; • Экологиялык скрининг/АЧСБП, социалдык скринингдин ишке ашырылышы. Конкреттүү участок боюнча АЧСБП отчеттуулугун даярдоо;	НПИС жана НПИС КК алкагында тиешелүү иштер башталганга чейин	АРИС

ЗАРЫЛ ЧАРАЛАР ЖАНА АРАКЕТТЕР		МӨӨНӨТТӨР	ЖООПТУУ АТКАРУУЧУ
	• СЭЗ/ЖЫК боюнча окутуу жана ГЗге каршы күрөшүү боюнча аракеттер планынын маалымдуулугун жогорулатуу/ишке ашыруу; • Уруксат берилген пестициддерди, гербициддерди ж.б. колдонуу.		